

У ПОШУКАХ ДОРОГОЦІННИХ СКАРБІВ...

Урок-подорож за романом Роберта Льюїса Стівенсона «Острів скарбів»

7 клас

Епіграф до уроку: «Ви можете вбити тіло, але не душу...»

(Р.Л.Стівенсон)

Мета уроку: познайомити учнів зі старою Англією часів Стівенсона, з основними фактами біографії письменника; шляхом аналізу тексту показати перемагаючу силу добра у боротьбі зі злом; розкрити поняття «неоромантизм», «сюжет»; використовуючи елементи гри, розвивати творчу уяву, фантазію.

Обладнання: роман «Острів скарбів», література про Стівенсона, грамзапис пісні про романтиків.

План уроку:

1. Повідомлення теми, мети, епіграфа.
2. Подорож до старої Англії вікторіанської доби (вступне слово вчителя).
3. Повідомлення учня на тему «Романтик Стівенсон».
4. Поняття про неоромантизм.
5. Складання словника морських термінів.
6. Подорож за скарбами (гра з елементами аналізу тексту, поняття про сюжет).
7. Запис опорної схеми.
8. Заключне слово (учень у ролі Стівенсона).
9. Домашнє завдання.

Хід уроку

(Звучить грамзапис пісні про романтиків).

Повідомлення теми, мети, епіграфа.

Подорож до старої Англії вікторіанської доби.

Сьогодні ми здійснимо подорож у стару Англію часів Стівенсона, англійського письменника другої половини XIX століття, твори якого за своєю популярністю не поступаються романам Ж.Верна, О.Дюма. Уявіть собі туманний берег річки, сиру прохолоду. Це стара Темза. Вона протікає через Лондон. Англію називають іноді туманним Альбіоном. Це країна поетів Бернса і Байрона, письменника Чарлза Діккенса, драматурга Бернарда Шоу. Англію часів Стівенсона називають «вікторіанською». 1850-60 рр. — це часи найвищого процвітання країни. Тоді Англією правила королева Вікторія. Це доба розквіту промисловості, торгівлі, колоніальної експансії буржуазії. Це доказ багатства Британії та перспектив її розвитку на майбутнє. У вікторіанську добу економічні, політичні, класові основи суспільства, а також моральні, правові та релігійні норми були непорушними. Особливо суворим був пуританізм у Шотландії, хоча уже наприкінці XVIII століття релігійна дисципліна дещо ослабла. Сумніви в істинах релігії, полеміка із догматами церкви, успіхи природничих наук, які підірвали основи традиції, живили думку кращих письменників, до яких належав Роберт Льюїс Стівенсон, шотландець за походженням. Шотландія після багатьох років боротьби за незалежність входила до Британії, зберігаючи свої національні традиції, свою мову.

Можливо, про таких, як Стівенсон, говорить уривок із поеми Льюїса Керолла (звучить уривок у виконанні учня):

Он с собою взял в плаванье карту морей.

На которой земли — ни следа;

И команда, с восторгом склонившись над ней,

Дружным хором воскликнула: «Да!»

Для чего, в самом деле, полюса, параллели,

Зоны, тропики и зодиаки?

И команда в ответ: «В жизни этого нет,

Это чисто условные знаки.

На обыденных картах — слова, острова,

Всё сплелось, перепуталось — жуть!

А на нашей, как в море, одна синева,

Вот так карта — приятно взглянуть!»

Повідомлення учня. Р.Л.Стівенсон народився у місті Единбурзі у 1850 році. Единбург на той час вважався більш культурним центром, ніж Лондон. Батько і дід його були інженерами. Вони будували маяки у небезпечних місцях. Батько був відомою людиною. Це він прищепив хлопчикові любов до пригод, розповідаючи на ніч численні історії про піратів з продовженням. Він був дуже набожною людиною, згодом це призведе до конфлікту між батьком і сином. Льюїс отримав хороше виховання, учився в престижних школах, але не завжди з великою охотою. Він захоплювався літературою про пригоди відважних мореплавців та рицарів, цікавився історією, природою, піснями та баладами рідної Шотландії. Талановитий хлопчик мав творчу уяву, був кумиром сім'ї, особливо його любила мати. Стівенсон ріс хворобливою дитиною, батьки возили його на лікування у різні країни. Батько хотів бачити його інженером, але професія інженера не

приваблювала Льюїса. Стівенсон, твердо вірив у своє покликання. Навчання в Единбурзькому університеті теж не дуже приваблювало його. Він весь час намагався протиставити себе суспільству «порядних людей» в одязі, манері поведінки. Стівенсон знався з бродягами, вів богемне життя. Він багато подорожував. Франція, Голландія, Італія, Бельгія, Швейцарія, Англія, Шотландія — ось маршрути його подорожей. А подорож до Америки мало не коштувала йому життя. Із задоволенням Стівенсон вирушає до Франції. Готуючись до мандрівки, письменник вивчав історію, мову, звичаї країни.

Він був романтиком у душі, щедрим, непідкупним і чесним. Головна його риса — порядність. У 25 років він закохався в американку Фанні Осборн, яка згодом стала його дружиною. Забуті богемні звички, адже йому треба годувати чисельну родину. Він напружено працює, стає відомим в Англії письменником. В Америці Стівенсону пропонують вигідні контракти, але восени 1890 року він оселяється на острові Самоа. Незважаючи на численні хвороби, які супроводжували його з дитинства, Стівенсон багато працює. Він написав романи «Острів скарбів», «Чорна стріла», поетичні збірки «Балади», «Пісні про подорожі», оповідання «Вечірні розваги на Острові». Життя обірвалося трагічно. Останній роман зупинився на середині речення. Стівенсон помер раптово від крововиливку в мозок на 45 році життя.

Романтиками називають людей, закоханих у мрію, подорожі, людей, які завжди в пошуку або в дорозі. Сучасні романтики — це люди веселої вдачі, з рюкзаком за плечима вони подорожують по світу, долають труднощі і не здаються. І як нагорода за все у кінці подорожі їх чекає веселе багаття, задушевна пісня та коло друзів. У літературі існує напрям — романтизм. Він проникнутою оптимізмом і намагається показати високе покликання людини. Цей напрям характерний для літератури першої половини XIX століття. Неоромантизм (новий) виникає в кінці XIX — на початку XX століття як спроба подолання розриву між ідеалом та життям завдяки могутній силі людини, здатної перетворити бажане на дійсне. Неоромантиком був і письменник Стівенсон.

Літературна гра.

Учень-Стівенсон. Я задумав роман для свого пасинка Ллойда. Влітку під час канікул, намагаючись розважити хлопчика, я намалював карту острова. Уява моя розгорілася. Я побачив зелені ліси з їхніми засмаглими жителями, погоню за скарбами. Я зайняв папугу у Дефо, скелі і скарби у Едгара По. Вирішив ні на крок не відступати від карти. Так народилася ця книжка. **(Клас розбивається на дві команди: Джим, капітан, лікар, сквайр - пірати на чолі із Джоном Сільвером; під час подорожі ведеться морський щоденник).**

Учитель. Перш ніж здійснити разом зі Стівенсоном подорож за скарбами на острів, ми візьмемо із собою словник морських термінів, без якого наша подорож буде недійсною.

Записи у морському щоденнику.

Бак — носова частина верхньої палуби корабля.

Боцман — на судні: особа молодшого складу, якому підпорядковується судова команда для господарчих робіт.

Ватерлінія — лінія на борту, до якої судно спускають у воду.

Камбуз — кухня на судні.

Каюта — невелика окрема кімната на судні.

Киль — подовжній брус, що проходить по всій довжині судна у середині днища.

Морський бриз — місцевий слабкий береговий вітер, що віє вдень з моря на сушу, а вночі із суші на море.

Рубка — надбудова на палубі судна для управління.

Табанити — гребти назад для руху кормою вперед.

Трюм — внутрішнє приміщення корабля для механізмів та вантажів.

Фут — старовинна російська та англійська міра довжини, яка дорівнює 30,48 см.

Шлюпка - лодка із широким корпусом.

Ялик — двовеслова або чотирьохвеслова невелика шлюпка.

Учитель. Нарешті ми готові до подорожі. І разом із Джимом Хокінсом на шхуні «Іспанйола» відпливаємо у пошуках скарбів. Для нашої мандрівки нам потрібно скласти невелику карту (на дошці зображується маршрут подорожі):

Брістоль

Півд.бухта

П'яна бухта

Острів скарбів

Півн. бухта

Для здійснення нашої подорожі нам потрібно познайомитися із поняттям «сюжет». Записуємо у морському щоденнику: сюжет — сукупність подій, у яких розкривається основний зміст художнього твору. А тепер надаємо слово Джиму Хокінсу, який коротко передасть нам захоплюючий сюжет.

Учень-Джим Хокінс. У мого батька був трактир «Адмірал Бенбоу». Ми жили спокійно, та одного разу наш спокій було порушено, бо в нас поселився старий моряк із шрамом на щоці. Він багато пив, а коли напивався, співав одну й ту ж піратську пісню. Із собою він приніс велику скриню. Що було в ній, я не знаю. Я дуже його боявся, але сильніше за все боявся одного моряка, про якого мені розповідав капітан. Після смерті капітана ми з матір'ю відкрили скриню і знайшли карту острова, де були зариті скарби Флінта. Карту я показав лікареві Лівсі. На шхуні «Іспанйола» ми вирушили за скарбами. У нас була мета — здобути скарби і розділити їх на всіх. Але відразу ж я зіткнувся з підлістю. Одного разу я заліз у бочку з-під яблук і підслухав розмову матросів із Джоном Сільвером. Це була змова, а більшість матросів були

переодягнені пірати. Вони вирішили захопити карту, корабель, вбити команду. Самим підлим і підступним виявився Джон Сільвер, одноногий кок.

Учень-капітан Смолетт. У мене з самого початку все викликало підозру. Мені не подобалась команда, кок Джон Сільвер. Я відстоював порядок на шхуні. Не подобалося мені й те, що вся команда знає маршрут нашої подорожі і кінцеву мету. Я був дуже скептично настроєний і не вірив в успіх подорожі. На військовій раді я запропонував не змінювати своїх планів і покласти на вірних людей на кораблі.

Учень-матрос. По курсу — острів!

Учень-лікар Лівсі. Уся команда зійшла на берег. Відразу, як тільки ми ступили на сушу, пропав Джим Хокінс. Я запідозрив найгірше: Джим — зрадник. Ми пішли у розвідку. На березі знайшли дуже хороше укріплення і вирішили перебраться туди. Команда розділилася на піратів і помічників капітана. Тут ми і прийняли перший бій з піратами.

Учень-Джим Хокінс. У цей час я зустрів на острові покинутого пірата Бена Ганна, який допоміг нам. Разом з усіма я прийняв бій і відчув, що уже нічого не боюся. Я не міг далі залишатися у блокгаузі і втік. На невеликому човні вийшов у море. Допитливість узяла верх, і я вирішив подивитися, що робиться на шхуні. Там царювали пірати. Перехитривши їх, я захопив шхуну і відвів її у надійне місце. Я вперше самостійно вів корабель, був гордий від того, що я капітан, а шхуна підкоряється моїй волі. Після цього потрапив у полон до піратів.

Учень-Джон Сільвер. Я знав про існування карти острова і до кращих часів затаївся. Коли набирали команду для шхуни, я взяв вірних людей. Наша мета була захопити скарби для того, щоб потім вести розгульне і багате життя. Ми вирішили виконувати всі накази капітана, але команда не дуже слухалася мене. Під час першої атаки багато моїх людей загинуло. Команда прислала мені чорну відмітину. Я надіявся на Джима, який випадково опинився в нас. Мені чимось подобався цей хлопчисько, і я врятував йому життя.

Учень-лікар Лівсі. Я виконував свій лікарський обов'язок, бо багато піратів було поранено. У піратів я зустрів Джима Хокінса, я холодно кивнув йому. Я запропонував йому втекти. Але Джим відмовився, бо дав слово Сільверу.

Учень-Джим Хокінс. Разом з піратами ми вирушили на пошуки скарбів. Чомусь у їхніх руках опинилася карта острова. На березі ми зіткнулися зі скелетом, що вказував на місце знаходження скарбу. Але нас ждало розчарування. Яма була розрита, і скарбу там не було. Пірати мало не перебилися. Мої друзі в останній раз виручили мене. Я дізнався, що скарби в надійному місці. Ми перенесли їх на шхуну і відплили до Англії.

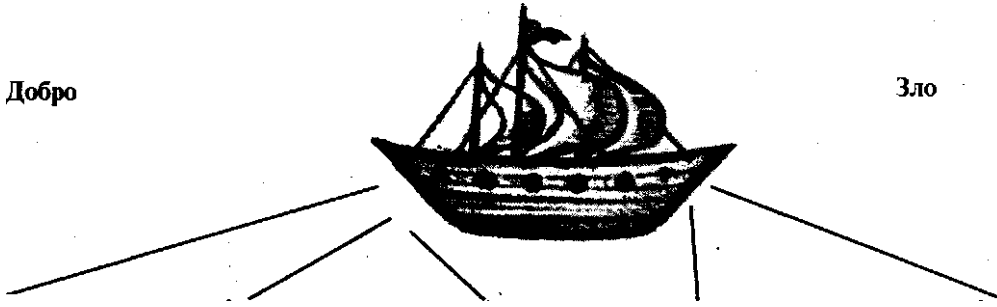
Матрос. По курсу — Брістоль!

Учитель. Наша подорож закінчилась, але ми не підводимо риску. Що ж хотів показати у своєму романі Стівенсон? Знову надаємо йому слово.

Учень-Стівенсон. Я хотів змалювати чесних і справедливих героїв, які досягають своєї благородної мети. Навмисне розподілив їх на позитивних і негативних, але чіткої межі між ними немає. Так, Джон Сільвер — підлий, підступний ворог, але він врятує життя Джимові. Сільвер мужньо захищається, він наділений розумом і цим відрізняється від піратів. Я хотів показати, як змінюється Джим під час подорожі. Із боязкого хлопчика він стає мужнім захисником своїх друзів. Ця подорож загартовує його, змушує повірити в те, що є справжня дружба. Джим знаходить себе. Під час подорожі команда розподіляється на своїх і піратів. Я хотів показати різницю між ними. Тому тема пошуків скарбів перетворюється на боротьбу добра зі злом. Ця боротьба ведеться весь час. Людина повинна бути доброю. Серед піратів теж є чесні і порядні люди. Джим двічі підводить своїх друзів, втікаючи від них, але він і врятує їх. Команді не подобається прискіпливий і не дуже добрий капітан, але він виявляється справжнім капітаном, завдяки якому шхуна повертається у Брістоль. А головне в романі — це романтика пошуків, романтика подорожі, високий злет душі.

Добро

Зло

Джим

«Кожного разу ти рятуюєш нас від вірної смерті»; «Ви можете вбити тіло, але не душу». «Сільвер на мене поклався. Я дав йому чесне слово».

лікар

«Лікар увійшов у дім і, холодно кивнувши мені, зайнявся своїми хворими. Він тримався спокійно і просто, хоча не міг не знати, що життя його серед цих підступних людей висить на волосинці».

капітан

«Я відповідаю за безпеку корабля і за життя кожної людини на борту».

Сільвер

«Байдужий і спокійний, він спостерігав за ворогами, спираючись на свій костур. Він дійсно був сміливою людиною». «Але він був вдвічі розумніший за всіх».

пірати

«Думка про гроші затьмарила всі їхні жахи. Загорілися очі, кроки стали поспішливими, швидкими». «Ніколи у житті я не бачив таких безтурботних людей. Вони все робили на швидку руку, поїдали без усякого глуму провізію, засипали, стоячи на варті».

Домашнє завдання. Підготуватися до характеристики персонажів, скласти морський кросворд.

Галина КОЗУБ,

**кандидат філологічних наук
Полтава**